

41. mezinárodní konference Historie matematiky

Ve dnech 19. až 23. srpna 2024 se v malebném lázeňském městě Poďěbrady konala 41. mezinárodní konference Historie matematiky. V programovém a organizačním výboru zasedli akademici z FD ČVUT, MFF UK, ÚJOP UK a VŠE. Hlavními organizátory byli doc. RNDr. Jindřich Bečvář, CSc., a prof. RNDr. Martina Bečvářová, Ph.D. Tato událost přilákala přibližně 50 účastníků ze střední Evropy, kteří se zde setkali, aby diskutovali o nejnovějších výzkumech a objevech v oblasti historie matematiky.

Jedním z vrcholů konference bylo představení pětisvazkové monografie *Premonstráti v Plzni*, jež je výsledkem tříletého výzkumného projektu *Nedocenená role plzeňských premonstrátů v matematice a přírodovědě*. Každý účastník konference obdržel tuto rozsáhlou publikaci jako součást konferenčních materiálů. Monografie se zaměřuje na dosud nedocenenou roli plzeňských premonstrátských škol ve vývoji matematiky a přírodních věd v našich zemích, zejména v 19. století. Analyzuje tuto problematiku v širších historicko-politicko-kulturních souvislostech, čímž přináší nový pohled na význam těchto institucí.

Významným bodem programu byla přednáška Martiny Bečvářové a Jindřicha Bečváře, která monografii *Premonstráti v Plzni* podrobně představila. Byly uvedeny všechny svazky a připomenuta základní fakta o řádu premonstrátů a jeho dvou významných kanoních v českých zemích – Strahov a Teplá.

Přednáška také zahrnovala přehled knižních publikací významných premonstrátů Josefa Vojtěcha Sedláčka a Josefa Františka Smetany. Bečvář srovnal jejich životní osudy, názorový vývoj, politické postoje, všestranné aktivity a úspěchy, společenské styky a vztahy s českou vlasteneckou společností. Zmínil také jejich básnickou činnost, vztah k humoru a hudbě, a dokonce i jejich zdravotní problémy.

Součástí nabitého programu byly čtyři plenární přednášky, které pronesli Danuta Ciesielska, Zdeněk Halas, Stanisław Domoradzki a Miloš Hauptman.

Danuta Ciesielska představila téma *Quaternions in Polish publications and lecture courses until 1914*. Ciesielska detailně popsala historii zavedení kvaternionů, počínaje výsledky Leonarda Eulera, přes nepublikované práce Carla Friedricha Gause až po formální definici, kterou v roce 1843 v Dublinu představil William Rowan Hamilton.

Další zajímavou přednáškou byla prezentace Zdeňka Halase na téma *Matematika v Boethiově traktátu O základech hudby*. Přednáška se věnovala základním východiskům antické hudební teorie a charakterizovala Boethiův způsob matematické práce.

Miloš Hauptman v přednášce nazvané *I filatelie je věda* zdůraznil, že filatelie není jen o sbírání, ale také o studiu těchto předmětů, znalosti tiskových technik a různých druhů papíru.

Další významnou přednáškou byla prezentace Stanisława Domoradzkiego na téma *The formation of the historical environment in Krakow in the 20th century*. Domoradzki připomněl 660. výročí založení Studium Generale králem Kazimírem Velikým a zdůraznil zájem o historii matematiky v Krakově.

Na konferenci dále zaznělo mnoho zajímavých příspěvků od různých autorů.

Helena Durnová přispěla přednáškou na téma *České národní obrození a Bernard Bolzano*.

Michaela Dvořáková se věnovala *Terminologii v učebnicích geometrie pro střední školy v 19. a 20. století*, kde analyzovala vývoj a změny v terminologii používané v těchto učebnicích.

David Hamr představil příspěvek *Ve službách přesnosti – mechanické časoměry ve sbírkách Národního technického muzea*.

Magdalena Hykšová zaujala posluchače přednáškou o *Vícekritériálním rozhodování*,

Tomáš Lengyelfalusy a Štefan Tkačík pohovořili o *Osobnostech slovenskej matematiky II – životné vzory pre budúce generácie*.

Martin Melcer se zmiňoval o *vzdělání nejen ve školních lavicích aneb o úsvitu populárně naučné literatury*.

Přednáška Jindřicha Michalika se věnovala *Hledání optimálních strategií pro kombinatorické hry*, přičemž autor představil i vlastní kombinatorickou hru.

Miroslava Otavová poutavě přiblížila *Františka Josefa Gerstnera a zrození pražské polytechniky*.

Pavlna Šteřlová seznámila posluchače s *Bolzanovým Vědoslovím a jeho významem v dnešní didaktice*.

Katka Urbánková se ve svém příspěvku *Soddyho kružnice* zaměřila na význam a aplikace Soddyho kružnic.

Karel Vašíček v přednášce *Newton a Principie* mluvil o vydávání matematických publikací.

Marie Vestenická netradiční formou představila *Geometrii náhody*.

Nikola Pajerová provedla posluchače *Od Delaunayovy triangulace, přes diferenciální geometrii až k metarologii*.

Michal Řepík zajímavě hovořil o *Astronomických přístrojích Mikuláše Koperníka*.

S Antonínem Slavíkem se účastníci díky dobovým záznamům mohli vydat za *Matematiky do Karlových Varů*.

Aritmetika Martiana Capelly (Jak mnoho nepochopení ovlivnilo promyšlený koncept) bylo zajímavým obohacením od Adély Svobodové.

Irena Sýkorová ve svém příspěvku *Ohlédnutí za jednou neurčitou rovnicí* mluvila o metodách řešení Pellovy rovnice v indické matematice.

Přednášky 41. mezinárodní konference Historie matematiky v Poděbradech přispěly k dalšímu rozvoji této vědní disciplíny, nicméně konference byla nejen příležitostí k výměně vědeckých poznatků, ale také k navázání nových kontaktů a spoluprací mezi institucemi z různých koutů Evropy. Aktivními účastníky byli především odborníci ze Slovenska a Polska.

Všichni ocenili vysokou úroveň organizace a bohatý doprovodný program, který zahrnoval i prohlídky historických památek Poděbrad.

Za hladký průběh, zajištění prostor a v neposlední řadě také za večerní pozorování oblohy patří velké poděkování Martinu Melcerovi z Ústavu jazykové a odborné přípravy Univerzity Karlovy v Poděbradech.

Michaela Dvořáková

Pavlna Šteřlová